

Universell utforming i offentlige bygg og uteområder

Foredrag for Tekna Bygg og anlegg 20. mai 2021

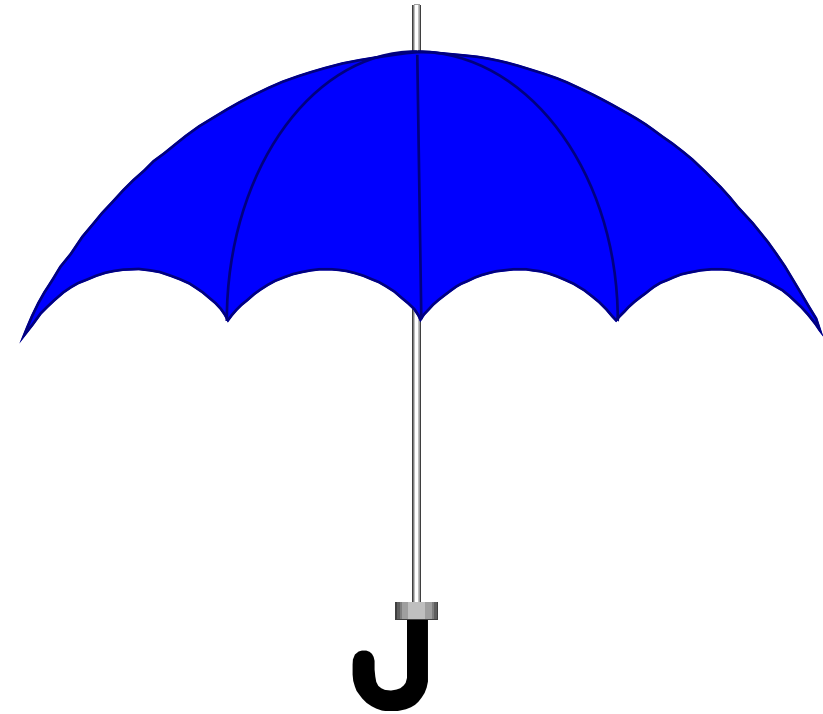
Hvordan oppleves tilgjengeligheten til offentlige bygg og møteplasser i dag?

Seniorrådgiver Cato Lie, FFO

FFO - hvem er vi?

- FFO er Norges største paraplyorganisasjon for organisasjoner for kronisk syke, funksjonshemmede og deres pårørende.
- Vi har [84 medlemsorganisasjoner](#) med til sammen over 350 000 medlemmer.

FFOs visjon

- FFO jobber for et samfunn der mennesker som lever med funksjonshemning og kronisk sykdom har like muligheter til å delta på alle områder i samfunnet.
- En viktig forutsetning for at vi lykkes med dette er at Norge blir universelt utformet i så stor grad som mulig så raskt som mulig.
- Vår konklusjon: Det går for sakte og mye gjenstår!

Hvilke verdier skal vårt samfunn bygge på?

- Noen har ikke tilgang til alt Norge har å by på.
Mange ekskluderes...
- Arbeid er en viktig faktor for inkludering i samfunnet og for alle borgere er det et virkemiddel for å oppnå en akseptabel levestandard. Det er også dokumentert at å være i jobb har en positiv helseeffekt. Det betinger at arbeidsbygg kan benyttes av alle.
- Det er en samfunnsoppgave å inkludere alle!

Hvorfor universell utforming?

- Målet er et enklere samfunn for alle og sikrer likestilling.
- Målet er å klare seg selv og kunne delta aktivt i samfunnet.
- Universell utforming er en måte å oppnå dette på.

Universell utforming handler om å skape et samfunn for alle

- Men: tiltak for personer med nedsatt bevegelse og syn prioriteres.
- Mennesker som er døve, med nedsatt hørsel, nedsatt kognisjon/forståelse, miljøhemning (astma og ulike allergier/intoleranser), psykisk helse (trygghet, forutsigbarhet) ivaretas ikke nok.
- Manglende kunnskap gjør at løsningene blir dårlige.

Norges internasjonale forpliktelser

Høsten 2015 vedtok FNs medlemsland 17 mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030.

Bærekraftsmålene ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng. De gjelder for alle land og er et veikart for den globale innsatsen for en bærekraftig utvikling.

- **FNs bærekraftsmål nr.11 Bærekraftige byer og lokalsamfunn skal**
  - Gjøre byer og lokalsamfunn **inkluderende**, trygge, robuste og bærekraftige
- **FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) artikkel 9**
  - For at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal få et selvstendig liv og kunne delta fullt ut på alle livets områder, skal partene treffe hensiktsmessige tiltak for å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne på lik linje med andre får tilgang til det fysiske miljøet, til transport, til informasjon og kommunikasjon

Hva er tilgjengelighet og universell utforming?

- **Tilgjengelighet**

Tilgjengelighet er om å tilrettelegge for mennesker med spesielle behov (som regel grunnet funksjonshemninger), og berører områder som [informasjons og kommunikasjonsteknologi](#), [samferdsel](#) og transport, byggverk og uteområder og produkter.

- **Universell utforming**

Med universell utforming menes utforming av produkter, omgivelser, programmer og tjenester på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning og en spesiell utforming. Universell utforming skal ikke utelukke hjelpemidler for bestemte grupper av mennesker med nedsatt funksjonsevne når det er behov for det.

Status på bygg-området

Positivt

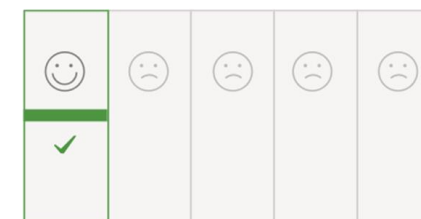
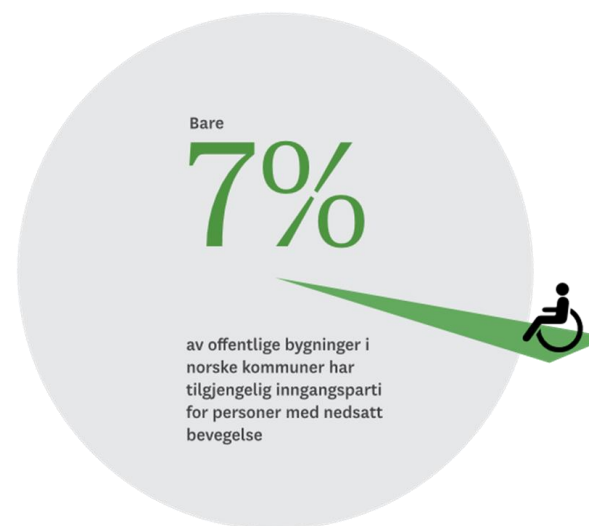
- Statsbygg har 2025 som frist for universell utforming av sine bygg, og er i rute med dette.
- Alle nye offentlige bygg skal bygges universelt utformet (men resultatene er dessverre ikke alltid gode nok)
- Det skjer mye positivt i mange kommuner når det gjelder senking av fortauskanter og etablering av ledelinjer.

Status på bygg-området

Negativt

- ❑ Kun 7 % av offentlige bygninger i norske kommuner har tilgjengelig inngangsparti.
- ❑ Teknisk forskrift til Plan- og bygningsloven TEK 17 er endret av regjeringen med stort fokus på forenkling. Universell utforming er beskrevet som fordyrende.
- ❑ Det stilles ikke krav til når eksisterende bygg skal være universelt utformet.

En av fem

har tilgjengelig inngangsparti for personer med nedsatt syn

Status på universell utforming av bygg og uteområder

- Nye trender innen design og materialvalg er styrende for nye bygg. Det gjøres i liten grad funksjonsvurdering opp mot prinsippene om universell utforming av bygg.
- Siden [2009\[9\] er det stilt](#) krav om universell utforming av alle nye bygg, uteområder og IKT i Norge, og alle virksomheter rettet mot allmennheten skal jobbe for universell utforming i sin virksomhet. Dette siste har vært en sovende paragraf, og virksomhetene har ikke måttet rapportere på dette. Videre mangler det krav om universell utforming av alt som allerede finnes av bygg, uteområder og transport, samt til informasjon, varer og tjenester. Effektive sanksjonsmuligheter og insentiv-ordninger mangler også.

Status på universell utforming av bygg og uteområder

«Selv om universell utforming handler om å åpne samfunnet for alle, har det i realiteten handlet mye om å tilrettelegge for bevegelseshemmede, synshemmede og hørselshemmede. Nye bygg tilfredsstiller stort sett kravene til rullestolbrukere, og de er også blitt bedre for syns- og hørselshemmede – selv om noe gjenstår. Tilretteleggingen for personer som er sensitive for visuelle og auditive inntrykk, er derimot nærmest fraværende».

FFOs politiske notat på universell utforming

FFOs ambisjon:

- Norge skal være universelt utformet i 2035.
- Norge skal være tilgjengelig i 2025 i så stor grad som mulig, som et skritt på veien mot et universelt utformet Norge.
- Link til notatet:

https://ffo.no/ffo-mener/politiske_notater/veien-til-et-universelt-utformet-norge-i-2035/

- For å komme dit trengs det politisk vilje, prioritering og handling!

De gode løsningene

- USA generelt – skyldes godt lovverk
- Perth i Australia – politisk besluttet full rullestoltilgjengelighet
- Louvre i Paris
- Parlamentet i Berlin
- I Norge:
  - Stortingets inngang
  - T2-prosjektet på Gardermoen
  - Den norske opera

Takk for meg!

cato.lie@ffo.no